

Lietuvių liaudies dainos

Surinko Liudvikas Rėza

Mergatė prie girnų

Ūžkit, užkit,
Mano girnatės!
Dingos, ne viena malu.

Aš viena maliau,
Viena dainavau,
Viena girnužės traukiau.

Ko užsipuolei,
Jaunas bernyti,
Mane, vargų mergužę?

Juk tu žinojai,
Širdies bernyti,
Mane dvare nesėdint:

Iki kelių žiū
Į purvynatį,
Ik pažastačių
Į vandenatį...
Vargios mano dienužės.

Ežeras Užšalo

O tai dyvai,
Didi dyvai buvo:
Ir užšalo
Ežers vasaratėj.

Kur girdysiu
Bėrąjį žirgatį?
Kur išplausiu
Liepos kibiratį?

Laimė lėmė
Saulužės diena,ė,
Ir atšilo
Ežere ledatis.

Čion girdysiu
Bėrajj žirgatj,
Čion išplausiu
Liepos kibiratj.

Iš Bajorų
Brolis žirgą pirkó,
Iš Pakalnės
Brolis marčią vedė.

O ko žvengia
Bėrasis žirgatis?
O ko verkia
Jaunoji mergatė?

Žveng' žirgatis
Žaliųjų avižačių,
Verk' mergatė
Pirmųjų dienačių.

Žirgatis

Bėk, žirgati,
Mano bėrasis,
Iki žalios lankelės.

Ir kai pribėgsi
Žalią lankelę,
Ten tave ganysiu.

Bėk, žirgati,
Mano bėrasis,
Iki srovės upužės.

Ir kai pribėgsi
Srovės upužę,
Ten tave pagirdysiu.

Bėk, žirgati,
Mano bėrasis,

Iki uošvio dvarelio.

Ir kad pribėgsi
Uošvio dvarelį,
Ten tave apstabdysiu.

Išeit mergytė
Iš rūtų daržo,
Vainikėlį pindama.

Įsižiūrėki,
Mano mergyte,
Kaip dreb mano žirgytis.

Taip tu drebėsi,
Kad vainikuota
Man jauna ištekėsi.

O kad tu eisi
Pro mano šalį,
Kaip vaškužis sutirpsi.

Mėnesio svodba

Mėnuo saulužę vedė
Pirmą pavasarėlį.

Saulužė anksti kėlė,
Mėnužis atsiskyrė.

Mėnuo viens vaikštinėjo,
Aušrinę pamylėjo.

Perkūns, didžiai supykęs,
Jį kardu perdalijo.

– Ko saulužės atsiskyrei?
Aušrinę pamylėjai?
Viens naktį vaikštinėjai?

Du žveju

Išbėg' išbėgo
Iš Rusnės kiemo
Du jaunu žvejtyliu.

Jie leido leido
Plonus tinklelius
Padumo vidurėly.

O ir sugavo
Dyvnai tinkleliais
Du jūrių veršiukėliu.

– Ai drauge, drauge,
Tavorščiau* mano,
Kas tai dyvų žuvelės?

O ir supyko
Bangų dievatis –
Pakilo šiaurys vėjatis.

– Ai drauge, drauge,
Tavorščiau mano,
Mesk aukso inkarėlj!

Tegul terita
Bangputys valtj
Ant aukso inkarėlio!

– Ai drauge, drauge,
Tavorščiau mano,
Lipk masto viršūnėlėn!

Rasi, matysi
Kopų kalnelj
Ir laibąsias pušikes.

– Nei matau kopų,
Nei kopų kalnų,
Nei laibųjų pušikių,

O aš tik matau
Mergytę savo
Pro pušyną vaikščiojant.

Juods vainikėlis,
Gelsvos kaselės,
Žalio rašto žiurstelis.

---

* Tavorščius (slavizmas) – draugas, bičiulis. (Red.)

Kad įmanyčiau,
Pusiau dalyčiau
Žalio rašto žiurstelį:

Vieną puselę
Į skrynužę dėsiu,
Antrąją į vėlukėlį.

– Ai drauge, drauge,
Tavorščiau mano,
Katrul suksti valtužę?

Ar ant Pakalnės?
Ar ant Varusnės?
Ar ant Rusnės kiemelio?

– Nei ant Pakalnės,
Nei ant Varusnės,
Tik ant Rusnės kiemelio.

Rusnės kiemelis
Kaip Klaipėdužė –
Čia bėga su valtužėm.

Rusnės kiemely
Aug mano žiedelis,
Ten rimst mano širdelė.

Sesyčių raudojimas

Jau ir atlėkė gulbių pulkatis,
O ir pavarė į karą joti.

Kitų išjojo jauni brolyčiai,
O mūsų nėra neigi kam joti.

Brolyčiui joti, broliui nejoti:
– Eiva tėveliui žirgą žaboti!

Viena sesytė brolytį rėdė,
O ši antroji vartelius kėlė.

– Ai broli, broli, kada parjosi
Po mūsų tėvo raudona rožė?

– Kad ji pražydės, tai aš parjosiu, –
O ir pražydo nedėlios rytą.

Nėra, kai nėra muma brolačio:
– Eiva, sesyte, brolyčio laukti.

Ant ano kalno pas uosio tvorą
Ir nustovėjom kalne duobatę,

Ir pakilnėjom uosio tvoratę, –
Nėra, kai nėra muma brolačio.

Parbėg' žirgatis, risčia parbėgo,
Aukso kilpatės šalia kabėjo.

– Eiva, sesyte, žirgą sugaudyt,
Ir jį sugavus, išklausinėsim.

– Ai žirge, žirge, brolio bėgūne,
O kur tu dėjai muma brolytį?

– Juma brolytį mūšy nušovė,
O mane paleido į visą svieta.

Devynias upes plaukte perplaukiau,
O šią dešimtą nerte pernėriau.

– Ui, ui dievuži, dievuliau mano,
Kas mum padės brolio gedėti?

Saulužė tarė nusileisdama:
– Aš jum padėsiu brolio gedėti:

Devynis rytus miglužėj temsiu,
O šį dešimtą nei netekėsiu.

Dukros atsisveikinimas

Aš atsisakiau savo močiutei,
O aš nuo pusės jau vasarėlės.

– Ieškok, močiute, sau verpėjatę,
Sau verpėjatę ir audėjatę.

Jau prisiverpiau baltų linelių,

Jau prisiaudžiau plonų drobelių.

Jau prisišiūravau baltų stalelių,
Jau prisišlaviau kiemo vejelės.

Jau gana klausiau savo močiutei,
Jau reikia klausyt ir anytėlei.

Jau prisigrėbiau lankų šienelio,
Prisinešiojau naujų grėblelių.

O vainikėli žalių rūtelių,
N'ilgai žaliuosi ant mano galvelės.

Mano kaselės žalių šilkelių,
Jau neblizgėste saulei kaitinant.

Mano plaukeliai, o geltonieji,
Nesiskirstyste vėjo pučiami.

Aš atlankysiu savo močiutę
Ne vainikuota, o nuometuota.

O nuometėli, mano plonasis,
Vėjo pučiamas dar padūzgėsi.

Mano rašteliai, o livingrieji,
Saulei kaitinant dar pablizgėste.

Mano kasytės žalių šilkelių,
Sienoj kabėste, mane virkdyste.

Mano žiedeliai, o auksinėliai,
Skrynioj gulėste ir berūdyste.

Aušrinė

Aušrinė svodbą* kėlė,
Perkūns pro vartus įjojo,
Ažuolą žalią parmušė.

Ažuolo kraujis varvėdams,
Apšlakstė mano drabužius,

---

* Svodba (slavizmas) – vestuvės. (Red.)

Apšlakstė vainikėlj.

Saulės dukrytė verkiant
Surinko tris metelius
Pavytusius lapelius.

– O kur, mamyte mano,
Drabužius išmazgosiu,
Kur kraują išmazgosiu?

– Dukryte, mano jaunoji,
Eik pas tą ežeratį,
Kur tek devynios upatės.

– O kur, mamyte mano,
Drabužėlius džiovinsiu,
Kur vėjy išdžiovinsiu?

– Dukryte, tame daržaty,
Kur aug devynios rožatės.

– O kur, mamyte mano,
Drabužiais apsivilksiu,
Baltuosius išnešiosiu?

– Dukryte, toj dienelej,
Kad spjį devynios saulelės.

Avatė prapuolusi

O vakar vakaraty
Prapuolė mano avatė.
Ai, kas gelbės ieškoti
Mano vienturtę avatę?

Išėjau pas aušrinę,
Aušrinė atsiliepė:
– Aš anksti ryt saulelei
Turiu prakurti ugnelę.

Išėjau pas vakarinę,
Vakarinė atsiliepė:
– Aš vakarais saulelei
Turiu klot patalėlį.

Išėjau pas mėnesėlį,

Mėnesėlis atsiliepė:
– Aš kardu perdalytas,
Smūtnas* mano veidelis.

Išėjau pas saulelę,
Saulužė atsiliepė:
– Devynias dienas ieškosiu,
O dešimtą nenusileisiu.

Mergatė tarp svetimų

– Žemynėle, žiedeklėle,
Kur sodinsiu rožių šakelę?
– Ant aukšto kalnelio,
Prie jūrių, prie marelių.

– Žemynėle, žiedeklėle,
Kur rasiu tėvą, močiutę
Aš, prastumta vargdienutė?
– Eik ant aukšto kalnelio
Prie jūrių, prie marelių.

Iš rožių kelmačio
Išaugo didis medatis –
Šakos iki debesėlių.
Užkopsiu ant debesėlių
Per tas rožių šakeles.

Ir sutikau jauną bernytį
Ant Dievo žirgyčio.
– Ai bernyti raitelyti,
Ar neregėjai tėvą, močiutę?

– Mergyte, mano jaunoji,
Eik į Pakalnės šalį:
Ten tėvelis, močiutė
Sesytei svodbą kelia.

Nuėjus į Pakalnę:
– Labryt, labdien, tėtuti,
Labryt, labdien, močiute,
Kam mane mažą prastūmėt
Į svetimus žmonelius?
Užaugau didi mergatė;

---

* Smūtnas (slavizmas) – liūdnas. (Red.)

Viena radau lopšytēļ,
Kur džiaugiaus kūdikēliu.

Liudvikas Rēza, *Lietuvių liaudies dainos*: I, Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1958, p. 7–13, 16–19, 93, 110–117, 130–135, 144–147, 220–223, 290–293, 300–303.